

âld Barradiel

Oudheidkundige Vereniging Barradeel

Jaargang 6 | oktober 2008

FAN EIGEN HIEM

Sa op it earste gezicht soene jo sizze dat in A4 papier samar fol tikt is mei tekst oers ús feriening en wat histoaryske bysûnderheden, mar der moat dochs wol efkes oer nei tocht wurde en tuskentroch noch wat ûndersyk dien wurde. Wy probearje fansels de skiednis fan alle doarpen út de âlde gemeente hjir te behaneljen. Somtiden komme jo dan nijsgjirrige saken tsjin út de doarpen. Bygelyks in âld skoalmaster út Tsjummearum die net ien fan de súversten wie. Ien fan de besjoersleden is dwaande om wat mear fan dizze man te witten te kommen. Yn dizze Ald Barradiel âlfest in preuwke fan de skoalmaster syn dwaan en litten.

Yn de foarige Ald Barradiel stie it tillefoannûmmer fan de siktaris ferkeart yn it colofon. Dêrtroch moasten in pear minsken in protte wurk fersetse om der efter te kommen wat it goede wie om't it nûmmer net yn de tillefoangids stiet. Ekskuus dêrfoar.

BESTUURLIJK

In het weekend van 13 en 14 september jl. was het Nationaal Open monumentendag. In de gemeente Franekeradeel is alleen op zaterdag daar aandacht aan besteed. Onze vereniging heeft dit jaar daar aan meegewerkt. De kerk van Oosterbierum was de hele dag opengesteld voor publiek. In het voorportaal had ons lid Gerrit Herrema een expositie ingericht over de vlasverwerking die ondersteund werd met een doorlopende presentatie. Zelf gaf hij de bezoekers uitvoering uitleg en demonstreerde hoe één en andere vroeger in zijn werk ging. Verder was er in de kerk gelegenheid om meegebrachte voorwerpen laten taxeren door twee deskundigen. Op de boekenmarkt in Franeker deelde onze vereniging een kraam met de

Stichting Open Monumentendag. Verder waren de archeologisch steunpunten Wijnaldum en Firdgum de hele dag open. Medewerkers: bedankt!!

De vergunning voor de sloop van de bunker in de zeedijk vlakbij Dijkshoek heeft in de krant gestaan. Om te trachten de sloop te voorkomen, werken wij samen met de vereniging dorpsbelang Tzummarum-Firdgum. Wij gaan in ieder geval bezwaar indienen. Wij worden hierbij gesteund door de Heemschut, de vereniging tot bescherming van cultuurmonumenten. Wij zullen alle wettelijke mogelijkheden benutten om te ageren tegen de voorgenomen sloop. Wij komen in latere uitgaven van âld Barradiel hier op terug.

Op de laatst gehouden vergadering heeft het bestuur ingestemd met de aanschaf van een mobile geluidsinstallatie. Als wij lezingen organiseren dan doen wij daar onze uiterste best voor, maar soms speelt de lokale geluidsinstallatie ons parten en is de lezing niet goed te verstaan. En als iets niet goed te verstaan is, dan doet dat de hele lezing teniet. Het grote projectiescherm en de beamer zijn een goede investering geweest en wij gaan er van uit dat deze investering ook een juiste is. Wij hebben nu een geluidsinstallatie in eigen beheer en die nemen wij gewoon mee op locatie en dan hopen wij van veel ergernissen af te zijn.

Dit waren voor dit moment de meest belangrijk zaken.

Klaas-Evert Andringa, voorzitter

FOTO'S ONBEKEND

In het archief van de vereniging bevindt zich een familiefotoalbum met zwart/wit foto's.

Om een of andere reden is het niet bekend waar het album vandaan komt en al helemaal niet wie er allemaal op de foto's staan. Bij een paar foto's staat een tekst geschreven. Mogelijk dat bovenstaande foto ons op een spoor kan brengen. De foto is gemaakt op 12 april 1947. De tekst: *Grutte omke Libbe sien Mieke mei lytse Libbe en Gezine.*

Vraag is dus: wie zijn dit? Graag uw reactie richten aan de secretaris (zie colofon).

OUDE HERBERG DIJKSHOEK

Eind september kregen wij (Red. Wietse Leistra en Gerrit Bouma) een email van Sebastiaan en Paula die op Dijkshoek het pand hebben gekocht waarin de familie Reitsma

als laatste heeft gewoond.

Het pand was vroeger een herberg en op de zolderplanken boven het woongedeelte zijn namen met potlood geschreven. Daarom vroegen de nieuwe bewoners of wij een kijkje wilden nemen en te proberen een stukje geschiedenis van het pand en de bewoners te achterhalen. Op de kadastrale kaarten van 1832 staat het pand al getekend en vrijwel in dezelfde omvang als de tegenwoordige situatie. Omstreeks de eeuwwisseling 1900 was het pand eigendom van Jan Tjepkes Lettinge en Dieuwke Ouwes van Dijk. Onder andere heeft hun zoon Ouwe zijn naam met potlood op de zolderplanken geschreven. In de eerste decennia van de 19de eeuw werd het pand bewoont door de strandmeester en strandvonder Rindert Daniëls La Fleur. Van deze familie kwamen wij nog een overlijdens advertentie tegen met de volgende tekst: *'Heden wierden wij in eenen diepen rouw gedompeld: het vrolijk en belangrijk uitzigt van onzen gesliefden en veel belovenden zoon, Johannes la Fleur, werd tot onze bittere smert, door den dood gesnuikt. Eene zware krankheid van eenige dagen, maakte een einde van zijn gezellig leven, na den ouderdom van twaalf jaren en circa zeven maanden bereikt te hebben; wij twifelen geenszinds, of die gene die hem gekend hebben, zullen zeker deel nemen in onzen rouw. De leer van Jesus en het uitzigt van een zalig wederzien, is alleen in staat onze smert te lenigen; wij geven hier van kennis aan familie en bekenden, benevens het Edel Dijkbestuur der Vijf Deelen Zeedijken. Verzoeke van rouwbeklag verschoond te blijven. R.D. la Fleur, Strandmeester, A.J. la Fleur, geb. Bakker Dijkshoek onder Firdgum, den 18 october 182'*

De redactie komt nog met een vervolg in Ald Barradiel van wat het onderzoek heeft opgeleverd.

SCHOOLMEESTER TZUMMARUM WERD GEGEELD EN VERBANNEN

Loterijen zijn van alle tijden geweest. Ook vroeger werden loterijen gehouden voor vrijwel dezelfde doelen als tegenwoordig. Zelfs kerken deden er aan mee om de eigen kas te spekken waar een deel wellicht weer bestemd was

voor het diaconale werk. Om met de woorden van de presentator van het televisieprogramma De Wereld Draait Door te spreken: *'wij gaan terug naar het jaar' 1717.*

Ook toen waren er noodlijdende kerkelijke gemeenten die een slag probeerden te slaan uit een loterij. De kerkelijke gemeente in Wanswerd was één van die noodlijdende gemeenten. De gemeente telde in die tijd slechts 86 lidmaten. Op inkomsten van 'rijken, machtigen en edelen' kon men niet rekenen. Dus moesten er bronnen buiten de kerkelijke gemeente worden aangeboord om de begroting sluitend te maken. Een oplossing werd gezocht in het organiseren van een loterij. De organisatie werd opgedragen aan Jan van Waart die apotheker was in Leeuwarden. Deze apotheker zocht voor de verkoop van de loten verkopers in verschillende plaatsen in de provincie en daar slaagde hij goed in. In Tzummarum zorgde de schoolmeester Minne Sents voor de verkoop van de loten. De loten kosten 25 stuivers per lot. Minne Sents was afkomstig van Hallum waar hij op 12 september 1705 in ondertrouw ging met Jancke Pijters die ook in Hallum woonde. Minne zijn traktement in Tzummarum was 70 caroligulden. Een caroligulden was 20 stuivers. Dus per maand verdiende hij 116 stuivers. De loten die hij verkocht waren best prijzig afgezet tegen zijn traktement. Omgerekend kosten die loten ruim 21,5 % van het maandsalaris van een schoolmeester. Minne was niet tevreden met de provisie die hij ontving voor zijn handel want hij vervalste onder andere trekkingslijsten en drukte zelfs prijzen achterover. Het salaris van een schoolmeesters was in die tijd al niet hoog en wellicht had hij geldnood, want *'in kat yn it donker makket rare sprongen'*. Het is voorgekomen dat hij op een lot 25 caroligulden moest uitkeren, maar hij keerde slechts 25 stuivers uit. De rest stopte hij in eigen zak. Maar zijn illegale praktijken kwamen aan het licht en meester Minne werd naar Leeuwarden gebracht en in het blokhuis opgesloten. Het Hof van Friesland veroordeelde hem op 21 oktober 1719 tot geseling en verbanning voor drie jaar buiten de provincie. Volgens het vonnis had het Hof overwogen dat de schuldlige meester *'sodanige snoode*

practycken en enorme falsiteijten (zijn uitgeoefend): dat hij hem 't ingeleijde geldt en getrokkene prijzen van enige inleggers heeft getraght te verrijcken'. Het Hof condemneert hem bij desen ommebij den scherpreghter op 't schavot geleijdet en aldaar wel strengelijck te worden gegeselt'.

Blokhuis in Leeuwarden met achter de galg, boven het poortje, de plaats waar meester Minne door de scherprechter 'stengelijck gegeselt' is.

Naast de rechtelijke macht bemoeide ook de kerkelijke macht van Tzummarum zich met de geruchtmakende zaak. De kerkenraad behandelde op 5 november 1719 de zaak bij de 'censura morum' (= toezicht op de zeden, op de levenswandel) voor het Heilig Avondmaal en bespreekt *'het ergelyck en aanstoteyck gedragh'* van de meester die *'bij provisie de tafel des Heren al is ontzegd'*, maar die nu *'als een verrot lidt van het geestelyck lichaem Jesu Christi ende der gemeente'* wordt afgesneden met de bede *'of hij door Godts Genade tot schaemte en droefheid over syne sonden gebracht mochte worden, waertoe wij alle de leden van Christi Kercke vermaenen hun vuurige gebeden voor den Heere uit te storten'*.

Wat er met de meester precies is gebeurd na de verbanning is op dit moment niet bekend. Het heeft mijn nieuwsgierigheid gewekt; dus binnenkort maar eens een paar uurtjes in Tresoar in de archieven sneupen.

Gerrit Bouma

Colofon

Ledenadministratie	: Gerrit Bouma (secretaris)
Correspondentieadres	: Reiddomp 17, 9101 HJ
DOKKUM	
Telefoon	: 0519-241409
Email	: gghbouma@hetnet.nl
Website	: www.oudbarradeel.nl
Bankrekening RABO	: 32.55.38.271
Kamer van Koophandel	: 4000368